

Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi

Cilt 3, Sayı 2, 55–63, (2017)

Orjinal Makale

Takım Sporunu Yapanlarla Bireysel Spor Yapanların Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması

Fatma Çepikkurt¹, Murat Fındık²

Özet

Amaç: Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO)'nda öğrenim gören öğrencilerin sosyal beceri puanlarının spor türüne, cinsiyete ve sınıf düzeylerine göre karşılaştırılmasıdır.

Materyal ve Yöntem: Çalışmaya Mersin Üniversitesi BESYO'da öğrenim gören, aynı zamanda bireysel ve takım sporlarında mücadele eden 47 kadın ve 65 erkek olmak üzere toplam 112 öğrenci-sporcu katılmıştır. Veriler, Riggio (1986, 1989) tarafından geliştirilen ve Yüksel (1998) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Sosyal Beceri Envanteri" ile toplanmıştır.

Bulgular: Analizler, öğrencilerin Sosyal Beceri Envanteri alt boyut ortalama puanlarının spor türüne göre farklılaşmadığını göstermiştir. Cinsiyete ilişkin yapılan karşılaştırmalarda ise kadın sporcuların sosyal kontrol alt boyut ortalama puanlarının erkek sporculara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kruskal Wallis Analiz sonuçlarına göre; duygusal duyarlılık alt ölçeği dışındaki diğer tüm alt boyutlarda sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark olduğu ($p < 0,05$) ve 1. sınıf öğrencilerinin en yüksek ortalama puana sahip olduklarını görülmüştür.

Sonuçlar: Öğrenci-sporcuların sosyal beceri düzeylerinin spor türüne göre farklılaşmamasına rağmen kadınların sosyal beceriler konusunda daha başarılı oldukları ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler

Spor,
Takım Sporları,
Bireysel Sporlar,
Sosyal Beceri,
Sosyal Beceri Envanteri.

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 07.03.2017

Kabul Tarihi: 30.05.2017

Online Yayın Tarihi: 15.06.2017

DOI: 10.18826/useeabd.296718

The Comparison of Social Skill Levels of Team Sports Athletes and Individual Sport Athletes

Abstract

Aim: The study is to compare the level of social skills scores of undergraduate students at Mersin University School of Physical Education and Sports according to sport types, gender and class levels.

Material and Methods: To test the main hypothesis, a total of 112 student-athletes (47 female and 65 male), performing individual and team sports from the Mersin University School of Physical Education and Sports were involved in this study. Data were collected by "Social Skills Inventory" developed by Riggio (1986, 1989) and adapted to Turkish by Yüksel (1998).

Results: T-test results showed that the mean scores of 6 sub-dimensions of social skills scale does not change with regard to types of sports. But, there were significant differences of mean scores of social control changes with respect to gender and this score was higher for female athletes compared to male counterparts. Moreover, the results of Kruskal Wallis Analysis indicated that there was a significant difference in all sub dimensions except emotional awareness subscale compared to class level. First year students had the highest scores in terms of emotional expressivity, emotional control, social expressivity, social awareness, and social control.

Conclusion: It could be stated that women are more successful in social skills, although the level of social skills of student-athletes does not differ according to sport.

Keywords

Sports,
Team Sports,
Individual Sports,
Social Skills,
Social Skills Scale

Article Info

Received: 07.03.2017

Accepted: 30.05.2017

Online Published: 15.06.2017

DOI: 10.18826/useeabd.296718

GİRİŞ

Bireylerin yaşamlarını dengeli ve sağlıklı biçimde sürdürebilmeleri için toplumca onaylanan ve kabul edilen davranış örüntülerine sahip olmaları gerekmektedir. Bireylerin, yaşamlarının büyük bir kısmını diğer insanlarla etkileşimde, iletişimde ve paylaşımlarda bulunarak geçirdikleri düşünüldüğünde; diğer bireylerle kurdukları sosyal ilişkilerin, onların mutlu ve huzurlu yaşam sürmeleri açısından önem taşıdığı ifade edilebilir. Bu durum bireylerin, başkalarıyla iletişimi sağlıklı kılacak, olumlu tepkiler almalarına katkıda bulunacak ve sosyal açıdan kabul edilebilir davranışlarda bulunmalarını sağlayacak, kişiler arası problem ve çatışmaları en aza indirecek davranışları sergileme çabasına

USEABD yazım kurallarının "Yazarlık Hakkı" bölümündeki MADDELERE göre yazar katkıları şu şekilde rapor edilmiştir: **1. Yazar:** 1, 3, 4, 6, 7, 8.,

2. Yazar: 1, 2, 5, 7, 8

¹**Sorumlu Yazar:** Mersin Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Mersin/ Türkiye, fccepikkurt@hotmail.com

²MEB, Beden Eğitimi Öğretmeni, Mersin/ Türkiye, mrtfndk@gmail.com

girmelerine neden olacaktır. İnsanların diğer insanlarla iletişimde kullandıkları bu beceriler sosyal beceri olarak ifade edilmektedir. Kişiler arası etkili ilişkiler kurabilme yeteneği (Segrin, 2001) ve diğerlerinin duygularını anlama ve bu duyguları yönlendirme amacıyla harekete geçebilmeleri olarak tanımlanan sosyal beceriler (Bacanlı, 1999) çok boyutlu bir yapıdır. Yüksel (1997)'e göre diğer insanlardan olumlu tepkiler gelmesini sağlayan ve diğerlerinden olumsuz tepkilerin gelmesini önleyen, başkalarıyla sağlıklı iletişimi mümkün kılan, sosyal açıdan onaylanması mümkün olan, çevredeki diğer bireyler üzerinde olumlu etkiler bırakılmasını sağlayan, sosyal içeriğe göre değişim gösterebilen, bazen belirgin bir biçimde gözlenebilir bazen de gözlenemeyen, bilişsel ve duygusal öğeleri içeren, öğrenilebilir davranışlardır. Sosyal beceriler, bireylerin sosyal yaşamda olumlu sonuçlar elde etmesini sağlayan öğrenilebilir beceriler olarak tanımlanmasına rağmen bazı bireylerin bir takım sosyal becerileri edinemedikleri, ihtiyaç duyulan zamanlarda ve ortamlarda kullanamadıkları da bilinmektedir (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2012).

Spor etkinliklerine katılma, bireyin fiziksel olduğu kadar sosyal gelişmesine de katkıda bulunur. Sporun, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan sosyal bir etkinlik olmasından dolayı kişinin sosyalleşmesinde de önemli bir role sahip olduğu bir gerçektir (Öztürk Akçalar, 2007). Modern toplumlarda, gitgide daha fazla önem kazanan sportif aktivitelerin çoğunlukla kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu aktivitelere katılım gösteren bireylerin de farklı insan grupları (örneğin, antrenörler, takım arkadaşları, rakip sporcular ve seyirciler vb.) ile sosyal ilişkiye girmesi beklenmektedir (Küçük ve Koç, 2004).

Günümüz modern dünyasında insanların fiziksel, duygusal ve sosyal açıdan gelişmesinde, grup çalışmalarının etkin hale gelmesi ve kolaylaştırılmasında, karşılıklı dayanışma ve işbirliğinin sağlanmasında, toplumsal üyeliğinin ve bir gruba aidiyet duyma hissini kazanılmasında en kolay araçlardan biri de hiç şüphesiz spor olgusudur (Göde ve Alkan, 1998). Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlar ile diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönü ile sporun, yeni dostlukların kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı (Çaha, 2000); bireyin sosyal becerilerini geliştirmesi ve duygusal kontrolü kazanması açısından da doğal bir çevre yarattığı ifade edilebilir. Spora katılım ve sosyal beceriler arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarda; spora katılımın bireylerde sosyal beceriyi geliştirdiği yönünde bulgular olduğu ortaya çıkmıştır (Arslanoğlu, 2010; Çamur, 2013; Süt, 2014). Örneğin; Arslanoğlu (2010) tarafından yapılan çalışmada spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal becerileri karşılaştırılmış ve spor yapan öğrencilerin sosyal becerilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Çamur (2013) tarafından spor yapan ve spor yapmayan işitme engelli öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri karşılaştırılması amacıyla yapılan çalışmada 101 öğrenciye 23'ü olumsuz sosyal davranışlar, 24'ü olumlu sosyal davranışları ölçmek amaçlı 47 sorudan oluşan Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği Kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, sportif müsabakalarda mücadele eden işitme engelli öğrenciler ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde farklılık ortaya çıktığı bulunmuştur.

Yukarıda da örneklendirildiği gibi; bireylerin herhangi bir spor dalı ile uğraşmalarının sosyal beceri kazanımı veya gelişimini sağlaması açısından önemli ve kolaylaştırıcı olduğuna ilişkin birçok çalışma bulgusu mevcuttur. Fakat spor dallarını bireysel ve takım sporu olarak sınıflandırdığımızda, hangi spor türüyle uğraşan sporcuların sosyal beceri puanlarının daha üst düzeyde olduğuna ilişkin sonuç ortaya koyan çalışma sayısı ise daha sınırlıdır. Takım sporu ve bireysel sporla uğraşmanın sosyal beceri düzeylerine etkilerinin ne ölçüde fark ettirdiğini belirlemek açısından bu çalışma önem taşımaktadır. Buna ek olarak spora katılımın, bireylerin sosyal beceri düzeylerine önemli ölçüde katkı sağlayabileceği düşünüldüğünde, spor alanında nitelikli elemanlar yetiştiren kurumların başında gelen Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin, kendi sosyal becerilerini nasıl algıladıkları da önem kazanmaktadır. Çünkü ileriki meslek hayatlarında sportif etkinlikler aracılığıyla, bireylere sosyal beceri kazandıracak olan öğretmenlerin öncelikle kendi sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi ve farklı değişkenler ile olan ilişkilerin değerlendirilmesi önemli görülmektedir.

Bu araştırmadaki temel amacımız, Mersin Üniversitesi BESYO (BESYO)'nda öğrenim gören öğrencilerin sosyal beceri puanlarının spor türüne, cinsiyete ve sınıf düzeylerine göre karşılaştırılmasıdır.

MATERYAL ve YÖNTEM

Araştırma Modeli: Bu çalışma genel tarama modellerinden biri olan kesitsel tarama şeklinde planlanmış bir çalışmadır. Kesitsel tarama modeli yaklaşımında, gelişim, çeşitli gelişmişlik evrelerini temsil ettiği kabul edilen, birbirinden ayrı gruplar üzerinde veri toplama sürecinin bir seferde gerçekleştirildiği anlık gözlem yapılmasına dayanan yaklaşımdır (Karasar, 2006).

Katılımcılar: Mersin Üniversitesi BESYO’da öğrenim gören, aynı zamanda bireysel ve takım sporlarında mücadele eden öğrenci-sporcular katılmıştır. Çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınmış olup, katılanlara araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgiler verilmiş, ardından veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda çalışmaya 47 kadın ($\bar{X}_{yaş}=22,23\pm 1.97$ yıl; $\bar{X}_{spor\ yaşı}=3,50\pm 0.28$ yıl) ve 65 erkek ($\bar{X}_{yaş}=21,69\pm 2.19$ yıl; $\bar{X}_{spor\ yaşı}=3,13\pm 0.51$ yıl) olmak üzere toplam 112 öğrenci-sporcu katılmıştır. Bireysel sporlara katılım gösterenler atletizm, badminton, tenis, taekwando, boks, muaythay branşlarında; takım sporlarına katılım gösterenler ise basketbol, voleybol ve futbol branşlarında lisanslı sporcu olduklarını belirtmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Riggio (1986, 1989) tarafından geliştirilen ve Türkçe’ye uyarlaması Yüksel (1998) tarafından yapılan Sosyal Beceri Envanteri (Social Skill Inventory) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Bu çalışma kapsamında veri toplamak için kullanılan kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Formda, katılımcılara ait yaş, spor yaşı, sınıf düzeyi, aktif olarak katıldığı spor türü, gelir düzeyi gibi kişisel bilgiler sorulmuştur.

Sosyal Beceri Envanteri: Araştırmada kullanılan Sosyal Beceri Envanteri (SBE) temel olarak sosyal becerileri ölçmek amacıyla Riggio (1986) tarafından geliştirilmiş ve 1989 yılında gözden geçirilerek bugünkü şeklini almıştır. Sosyal Beceri Envanteri’nin Türkçe’ye uyarlaması ise Yüksel (1998) tarafından yapılmıştır. Ölçek 14 yaşın üstündeki bireylere uygulanabilmektedir. Sosyal Beceri Envanteri 90 madde ve altı alt ölçekten oluşan kendini tanımlama türünden bir ölçme aracıdır. Ölçek; duygusal anlatımcılık, duygusal duyarlık, duygusal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol olarak adlandırılan 6 alt ölçekten oluşmakta ve her bir alt ölçek 15 maddeyi içermektedir. Envanterdeki maddelere 5’li likert tipi bir cevaplama anahtarı hazırlanmıştır. Anahtarda en yüksek puan “5”, en düşük puan ise “1”dir. Ölçek maddelerinden 32 tanesi 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanırken diğer 58 maddesi ise 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanmaktadır. Katılımcı, Sosyal Beceri Envanterinden en düşük “90”, en yüksek “450” puan alabilmektedir. Alt ölçeklerden ise en az “15”, en yüksek “75” puan alınabilmektedir. Ayrıca SBE, sosyal yeterlik ya da sosyal becerilerin tümünü kapsayan genel sosyal beceri seviyesine ilişkin toplam puanı da verebilmektedir.

Riggio tarafından yapılan çalışmalarda SBE’nin güvenilirlik katsayısı $r=0,94$ olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları ise $r=0,81$ ile $r=0,96$ arasında değişmektedir. Yüksel (1998)’in yapmış olduğu güvenilirlik çalışmasında ölçeğin güvenilirlik katsayısı $r=0,92$ olarak bulunmuştur. Bu çalışmada yapılan güvenilirlik analizi sonrasında sosyal beceri envanterinin alt ölçeklerinin güvenilirliği ise Duygusal Anlatımcılık için 0,70, Duygusal Duyarlık için 0,75, Duygusal Kontrol için 0,73, Sosyal Anlatımcılık için 0,77, Sosyal Duyarlık için 0,79 ve Sosyal Kontrol için 0,78 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirlik katsayısı ise 0,94 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulardan hareketle Sosyal Beceri Envanteri’nin bu örneklem grubu için güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistikler, bağımsız gruplar için t-testi ve Kruskal- Wallis Analizi kullanılmıştır. İstatistik işlemlerde anlamlılık düzeyi ise 0,05 alınmıştır. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığı Kolmogorov-Smirnov Testi ile incelenmiş ve Kolmogorov-Smirnov Test sonuçları verilerin normal dağılımını ortaya koymuştur ($p>0,05$).

BULGULAR

Tablo 1’ de çalışmaya katılan 47 kadın, 65 erkek öğrenci – sporcunun betimsel istatistikleri verilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaya katılanların spor türüne ve sınıflarına göre dağılımını gösteren betimsel istatistikler

	Kadın (n=47)		Erkek (n=65)	
	n	%	n	%
Bireysel Spor	16	34	14	21,5
Takım Sporu	31	66	51	78,5
Toplam	47	100	65	100
1. Sınıf	13	22,7	19	29,2
2. Sınıf	6	12,8	15	23,1
3. Sınıf	18	38,3	10	15,4
4. Sınıf	10	21,3	21	32,3
Toplam	47	100	65	100

Sosyal Beceri Envanterinin alt ölçek ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testi analiz sonuçları Tablo 2’te sunulmuştur.

Tablo 2. Alt ölçek ortalama puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına dair t-testi analiz sonuçları

Alt ölçekler	Erkek (n=65)	Kadın (n=47)	t	p
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$		
Duygusal Anlatımcılık	47,55±5,43	48,37±6,19	0,74	0,46
Duygusal Duyarlık	52,75±8,29	53,36±7,81	0,40	0,69
Duygusal Kontrol	44,99±4,88	43,29±5,20	-1,76	0,08
Sosyal Anlatımcılık	50,00±7,62	49,54±7,15	-0,33	0,75
Sosyal Duyarlık	48,65±7,07	46,22±6,65	-1,83	0,07
Sosyal Kontrol	49,98±7,58	53,02±8,55	1,99	0,049*

*p<0,05

Öğrenci- sporcuların alt ölçek ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar için t- testi sonuçları; Sosyal Beceri Envanteri’nin “Sosyal Kontrol” alt boyut ortalama puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini [$t_{(112)}=1,998$; $p<0,05$], diğer beş boyutta ise cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiştir ($p<0,05$). Tablo 2’te de görüldüğü üzere “Sosyal Kontrol” alt boyutunda kadın öğrenci-sporcuların ortalama puanları ($\bar{X}=53,02 \pm 8,55$) erkek öğrenci-sporcuların ortalama puanlarından ($\bar{X}=49,98 \pm 7,58$) daha yüksektir. Bu bulgu kadın öğrenci-sporcuların sosyal olarak daha kontrollü oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Sosyal Beceri Envanteri’nin alt ölçek ortalama puanlarının spor türüne göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t-testi analiz sonuçları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Alt ölçek ortalama puanlarının spor türüne göre karşılaştırılmasına dair t-testi analiz sonuçları

Alt ölçekler	Takım (n=82)	Bireysel (n=30)	t	p
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$		
Duygusal Anlatımcılık	48,29±5,83	46,81±5,47	-1,209	0,229
Duygusal Duyarlık	53,48±7,45	51,70±9,57	-1,036	0,303
Duygusal Kontrol	44,63±5,07	43,32±5,00	-1,209	0,229
Sosyal Anlatımcılık	50,47±6,56	48,00±9,21	-1,573	0,119
Sosyal Duyarlık	47,91±6,47	46,87±8,27	-0,700	0,486
Sosyal Kontrol	51,19±8,07	51,44±8,32	-0,147	0,884

Tablo 3’de görüldüğü gibi Sosyal Beceri Envanteri alt ölçek ortalama puanlarının spor türüne göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız gruplar için t- testi sonuçları envanter alt boyut ortalama puanlarının spor türüne göre farklılaşmadığını ortaya koymuştur ($p>0,05$).

Çalışmaya katılan öğrenci- sporcuların envanter alt ölçeklerinden aldıkları puanlarda sınıf düzeyine göre anlamlı fark olup olmadığını belirlemek üzere Kruskal-Wallis Analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Alt ölçek boyut ortalama puanlarının sınıf düzeyine göre karşılaştırılması, Medyan (25–75 persantile) ve Kruskal-Wallis Analizi

Alt Ölçekler	1. Sınıf (n=32)	2. Sınıf (n=21)	3. sınıf (n=28)	4. sınıf (n=31)	χ^2	p
	Med. (25–75 persantil)	Med. (25–75 persantil)	Med. (25–75 persantil)	Med. (25–75 persantil)		
Duygusal Anlatımcılık	50,22 (43,21-57,00)	45,00 (38,43-47,50)	40,50 (37,00-44,75)	41,00 (37,35-46,00)	22,93	0,00**
Duygusal Duyarlık	51,68 (47,50-60,75)	54,00 (43,50-60,00)	48,50 (43,00-56,33)	50,00 (46,00-57,73)	3,89	0,27
Duygusal Kontrol	48,80 (42,25-55,54)	43,00 (37,50-49,27)	43,00 (37,25-48,50)	43,00 (40,00-48,00)	10,53	0,02*
Sosyal Anlatımcılık	52,50 (48,25-61,00)	50,00 (44,10-55,00)	48,00 (42,25-52,16)	49,00 (40,00-55,99)	8,62	0,04*
Sosyal Duyarlık	53,50 (44,08-60,23)	47,65 (36,43-51,47)	44,00 (39,00-48,75)	44,00 (41,00-52,30)	13,98	0,00**
Sosyal Kontrol	50,00 (44,42-57,75)	43,44 (36,00-49,50)	39,50 (37,58-42,21)	41,00 (35,00-46,00)	24,24	0,00**

**p<0,01; *p<0,05

Tablo 4’ te verilen Kruskal-Wallis Analiz sonuçlarına göre; duygusal anlatımcılık (p<0,01), duygusal kontrol (p<0,05), sosyal anlatımcılık (p<0,05), sosyal duyarlık (p<0,01) ve sosyal kontrol (p<0,001) alt ölçek puanlarında sınıf düzeyinde anlamlı bir farklılıklar gözlenirken; duygusal duyarlık alt ölçek puanlarında anlamlı bir fark gözlenmemiştir (p>0,05). Bu bulgu sosyal beceri envanterinin duygusal anlatımcılık, duygusal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol alt ölçek boyutları ortalama puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaştığını ifade etmektedir.

TARTIŞMA

Araştırmamıza katılan sporcu öğrencilerin Sosyal Beceri Envanteri alt boyut ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analiz sonuçları, sosyal kontrol ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaştığını ve kadın sporcuların sosyal kontrol alt boyut ortalama puanlarının erkek sporculara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Sonuçlar diğer alt boyut ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığını göstermiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgular daha önce yapılan birkaç araştırma bulgusu ile kısmen benzerlik gösterirken (Avşar, 2004; Banjou, 2004; Kalafat, 2006; Balyan, 2009; Dalkıran, 2012; Makar, 2016); bazı araştırma bulguları ile de çelişmektedir (Süt, 2014; Arslanoğlu, 2010; Akpınar ve ark. 2015).

Makar (2016) yaptığı çalışmasında spor eğitimi gören öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile benlik algısı ve fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve sosyal beceri düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını da sorgulamıştır. Kadın ve erkek öğrencilerin duygusal duyarlılık alt ölçeğinden aldığı puanlar açısından anlamlı biçimde farklılaştıkları, kadın öğrencilerin sosyal olarak daha duyarlı oldukları bulunmuştur. Diğer beş boyutta ise kadın ve erkek öğrencilerin aralarında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir. Balyan (2009) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise ilköğretim 2. kademe ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi derslerine yönelik tutumları, sosyal beceri ve öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesi ve birbirleri arasındaki ilişkileri incelenmesi amaçlanmıştır. Analiz sonuçları sportif etkinliklere katılan öğrencilerin olumlu sosyal becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu; aynı zamanda kız öğrencilerin olumlu sosyal beceri puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. Balyan (2009) un çalışmasında elde edilen bulgular bu çalışmada elde edilen bulgular ile kısmen benzerlik göstermektedir.

Araştırma bulgularımızla benzerlik gösteren bir diğer çalışmada ise Kalafat (2006), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nde lisans düzeyinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin beden memnuniyet düzeyleri ve sosyal beceri düzeyleri arasında cinsiyet açısından anlamlı fark olup olmadığını araştırmıştır. Kalafat (2006) araştırmasında, sosyal kontrol alt boyutunda, kız öğrencilerin erkeklere göre daha yüksek puan aldıklarını ortaya koymuştur. Yapmış olduğumuz çalışmada da sosyal kontrol boyutunda cinsiyet açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ve kız öğrenciler erkek öğrencilerden yüksek puan almıştır. Kalafat (2006)’ın bulguları sadece bu yönüyle çalışmamızı destekler niteliktedir. Süt (2014) tarafından yapılan daha yakın tarihli bir çalışmada, Gaziantep ili ortaöğretim öğrencilerinin spor yapma düzeylerine ve cinsiyete göre sosyal beceri düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda sadece duygusal kontrol puanlarında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ve kadın sporcuların duygusal kontrol alt boyutunda istatistiksel olarak yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Yapmış olduğumuz çalışmada duygusal anlatımcılık, duygusal duyarlık, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık boyutlarında cinsiyet açısından anlamlı fark çıkmaması yönünde ortaya çıkan bulgular Süt (2014) tarafından yapılan

çalışmada elde edilen bulgular ile benzerlik gösterirken; sosyal kontrol boyutunda ortaya çıkan sonuç açısından farklılık göstermektedir.

Arslanoğlu (2010) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, spor yapan ve spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri çeşitli değişkenler açısından (cinsiyet, sınıf, bölüm, okul türü) karşılaştırılmıştır. Spor yapan kız öğrencilerin duygusal duyarlık, sosyal anlatımcılık ve sosyal kontrol alt boyutlarında erkek öğrencilere göre daha yüksek puan aldıkları; duygusal anlatımcılık, duygusal kontrol ve sosyal duyarlık alt boyutlarında ise benzer puanlara sahip oldukları bulunmuştur. Arslanoğlu'nun (2010) çalışması, yapmış olduğumuz çalışmada sosyal kontrol alt boyutunda çıkan farklılığı desteklerken, duygusal kontrol ve sosyal anlatımcılık boyutunda çıkan farklılığı desteklememektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular ve daha önceki araştırma bulguları incelendiğinde sosyal kontrol alt boyutunda kadın öğrenci- sporcuların erkek öğrenci-sporculara göre daha yüksek puan aldıkları ortaya çıkmıştır. Fitcher (1990), sosyal kontrolü sosyalleşme sürecinin bir uzantısı olarak görür. Sosyalleşme süreci, bireyin kendi toplumunda ya da bir başka toplumda büyümüş olmasına bakmaksızın, o anda içinde yaşadığı toplumda onaylanan davranışları, beklenen örüntüleri öğrenmesi ve bunları yerine getirmesi ile ilgili durumu yansıtmaktadır. Sosyalleşme sürecinin iki temel boyuttan oluştuğunu ifade eden Fitcher (1990), öznel boyutunun kişinin kendi kontrolünde olduğunu, nesnel boyutunun ise sosyal kontrolü kapsadığını ileri sürmüştür. Bu bağlamda düşünüldüğünde kadın sporcuların da toplumca belirlenen rollere ve beklentilere bağlı olarak davranımlarda bulunmaları mümkün olabilmektedir. Kadın sporcuların, sosyalizasyon süreci ile kazandığı kendinden emin olma, sosyal rollere uygun oynama ve kendi davranışlarını çevresel durumlara ve toplumca onaylanan davranışlara göre yeniden düzenleme hususunda daha hassas olmaları beklenebilir. Kadınlara atfedilen, ifade edilen ve beklenen rollere bağlı olarak, kadın sporcuların sosyal kontrol alt boyutunda erkek sporculara göre daha iyi düzeyde olmaları sosyal kontrol alt boyutunda ortaya çıkan bu farklılığı açıklayabilir.

Öğrenci- sporcuların alt ölçek ortalama puanlarının spor türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t testi sonuçları; sosyal beceri envanterinin altı alt boyutunda da spor türü açısından anlamlı bir fark olmadığını ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgular daha önce yapılan bazı araştırma bulguları (Gezer, 2010, Yıldırım, 2011) ile çelişmektedir. Örneğin, Yıldırım (2011) tarafından yapılan bir çalışmada sosyal beceri düzeylerinin spor türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı sorgulanmış; sonuçlar, spor türü açısından sosyal beceri ölçeğinin duygusal anlatımcılık, duygusal duyarlılık, sosyal duyarlılık ve sosyal kontrol alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Duygusal kontrol alt boyutunda ise spor türü açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmada bireysel spor ve takım sporu yapan sporcu öğrencilerin sosyal beceri puanları açısından aralarında bir fark olmadığını ortaya çıkan bulgular Yıldırım (2011)'in çalışmasında elde edilen bulgularla büyük ölçüde çelişmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular ile Gezer (2010) tarafından farklı spor branşlarındaki sporcuların sosyal beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmada elde edilen bulgular da birbiriyle çelişmektedir. Gezer (2010)'in elde ettiği bulgulara göre takım sporcuları bireysel sporculardan sosyal olarak daha becerilidirler. Gezer (2010) ayrıca vücut temaslı (futbol, güreş) ve vücut temassız (voleybol, atletizm) spor branşlarındaki sporcular arasında da sosyal beceri düzeyleri açısından herhangi bir farklılık bulunmadığını ifade etmişlerdir.

Bu çalışmada elde edilen bulguların daha önceki araştırma bulguları ile benzerlik göstermemesi, diğer bir deyişle sosyal becerilerin spor türüne bağlı olarak farklılaşması yönünde elde edilen bulgular spor türünden ziyade araştırmaya dahil edilen örneklem grubundan kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanabilir. Aslında, spor yapısı gereği kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sportif faaliyetlere katılım gösteren bireyler spor yapan diğer bireylerle ve farklı insan grupları (antrenör, seyirci vs) ile de sosyal ilişkiye girmektedir. Spor, bireyin kendi kişisel dünyasından sıyrılarak başka ortamlardaki inanç, düşünce ve kültüre sahip insanlar ile diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönü ile sporun, yeni ilişkilerin ve dostlukların kurulmasına, var olan ilişkilerin pekiştirilmesine, sosyal becerilerin ve sosyal olarak kaynaşmanın sağlanmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında, daha fazla bireyle etkileşimin sağlanacağı takım sporlarının da bireysel sporlara nazaran sosyal becerileri geliştirmede daha etkili olacağı öngörülebilir. Ancak bu çalışmada elde edilen sonuçlar takım sporları

ve bireysel sporlar açısından sosyal becerilerin farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Spor türüne göre sosyal becerilerin farklılaşmamasının nedenlerinden birinin örnekleme dahil edilen grubun Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinden oluşması olabilir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin bireysel ve takım sporcuları olmalarına bakılmaksızın benzer eğitim-öğretim sürecinden geçmeleri, benzer teorik ve uygulamalı derslere tabi tutulmaları, fiziksel olarak aktif olmaları, diğer öğrenci arkadaşları ile paylaşımlarda bulunmaları onların benzer sosyal paylaşımlarda bulunmalarına dolayısıyla benzer sosyal beceri seviyelerinde olmalarına neden olmuş olabilir.

Öğrenci-sporcuların sosyal beceri düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal-Wallis Testi sonuçları duygusal anlatımcılık, duygusal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol alt ölçek puanlarında anlamlı bir fark olduğunu ($p<,05$); sadece duygusal duyarlık alt ölçeğinde anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur (Tablo 4). Sonuçlar incelendiğinde ise duygusal anlatımcılık, duygusal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol alt boyutlarında 1. Sınıf öğrencilerinin en yüksek ortalama puana sahip oldukları gözlenmiştir. Bu araştırma bulgularını büyük ölçüde destekleyen çalışmalardan birinde Şenol (2015) sosyal beceri alt boyutlarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye çalışmıştır. Sonuçlar; 1. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri alt boyutlarından duygusal anlatımcılık, duygusal duyarlılık ve sosyal duyarlılık alt boyutlarında diğer sınıflara göre daha yüksek puan aldıklarını; sosyal kontrol boyutunda ise 1. ve 2. sınıflar aleyhine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Diğer alt boyutlarda fark bulunmamıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgularla kısmen çelişen diğer bir çalışmada ise Arslanoğlu (2010) spor yapan ve spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini çeşitli değişkenler açısından (cinsiyet, sınıf, bölüm, okul türü) karşılaştırılmayı amaçlamıştır. Sınıf değişkenine göre yapılan karşılaştırmada 9. sınıfta öğrenim gören ve spor yapan öğrencilerin 10. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre duygusal anlatımcılık düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu; spor yapmayan öğrenciler arasında ise 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 9. sınıftaki öğrencilere göre sosyal duyarlılık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamızda 1. Sınıf öğrencilerinin sosyal olarak daha becerili oldukları yönünde ortaya çıkan bulgular aslında öngörünün tersi yönündedir. Ancak; 1. Sınıf öğrencilerinin yeni bir sosyal ortama katılma, yeni arkadaşlar edinme çabaları ve yeni girdikleri bu ortamda kendilerini kabul ettirme gereksinimleri gibi nedenlerden dolayı sosyal beceri puanları diğer sınıflara göre yüksek çıkmış olabilir. İlerleyen sınıflarda ise zaman içerisinde oluşturulan gruplar ve buna bağlı olarak grup dışı etkileşimlere girme gereksinimi duymamaları, mezun olma-olamama endişesi taşımaları, okul bittiğinde atanma ile ilgili kaygıları, iş ve yuva kurmaya ilişkin gelecek kaygıları sosyal beceri puanlarında düşmelere neden olmuş olabilir.

SONUÇLAR

- Araştırmada elde edilen bulgulara göre Sosyal Beceri Envanteri'nin sosyal kontrol boyutunda kadınlar lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Sonuçlar; kadınların sosyal olarak daha kontrollü olduğunu ortaya koymuştur.
- Çalışmaya katılan öğrenci- sporcuların sosyal beceri düzeyleri ilgilendikleri spor türüne göre farklılık göstermemektedir.
- Çalışmaya katılan öğrenci- sporcuların sosyal beceri düzeyleri sınıf düzeyine göre incelendiğinde duygusal anlatımcılık, duygusal kontrol, sosyal anlatımcılık, sosyal duyarlık ve sosyal kontrol alt boyutlarında 1. sınıf öğrencilerinin daha yüksek ortalama puanlara sahip oldukları görülmüştür.

ÖNERİLER

- Bu çalışmanın sadece Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri ile sınırlı olduğu düşünüldüğünde, benzer çalışmanın daha farklı üniversitelerle, geniş örneklem grupları ve farklı branştaki öğretmen adayları ile tekrarlanması önerilebilir.
- Bu çalışmanın Beden Eğitimi öğretmen adayları ile yapıldığı göz önüne alındığında, benzer çalışmanın devlet ve özel okullarda görev yapan beden eğitimi ve diğer branş öğretmenleri ile tekrarlanması önerilebilir.

- Bu çalışmada sosyal beceri düzeyinin cinsiyete ve spor türüne göre değişip değişmediği incelenmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda sosyal beceriler ile ilişkisi olabileceği düşünülen akademik başarı, yetkinlik beklentisi, iletişim becerileri ve hedef yönelimleri gibi değişkenlerinin de çalışmaya dahil edilmesi önerilebilir.
- Üniversitelerde sosyal beceriler konusunda çeşitli seminer ve sempozyumlar düzenlenebilir.
- Bu çalışmanın betimsel bir çalışma olduğu göz önüne alındığında ileride yapılacak çalışmaların deneysel çalışmalar şeklinde planlanması önerilebilir.
- Bu çalışma kapsamında 1. Sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin diğer sınıflara göre daha yüksek çıktığı bulgusu göz önüne alındığında; eğitim-öğretim programlarına öğrencilerin birbirleriyle etkileşimlerini ve sosyal paylaşımlarını arttırmaya olanak sağlayacak etkinlik programlarının dahil edilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, S., Akpınar, Ö., Nas, K., Temel, V. ve Birol S. Ş. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17 (28), 80-84.
- Arslanoğlu, C. (2010). *Spor Yapan ve Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması (Kars ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Avşar, Z. (2004). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVII (2), 111-130.
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal Beceri Eğitimi İlköğretimde Rehberlik*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Balyan, M. (2009). *İlköğretim 2. Kademe ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları, Sosyal Beceri ve Öz Yeterlilik Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Banjou, S. (2004). Analysis of junior high school students' social skills in physical education classes: with a special reference to their genders, grades and adjustments to physical education classes. *Japanese Journal Education Health Sport Science*. 47, 307-318.
- Çaha, Ö. (2000). *Spora Yaslanarak Bir Nefes Alma*. Ankara: Beta Yayınevi.
- Çamur, C. (2013). *İşitme engelli öğrencilerden sportif müsabakalarda mücadele edenler ile etmeyenlerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çifçi, İ. ve Sucuoğlu, B. (2012). *Bilişsel Süreç Yaklaşımıyla Sosyal Beceri Öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Dalkıran, O. (2012). *Derşane Öğrencilerinin Fiziksel Aktivitede Bulunma Değişkenine Göre Sürekli Kaygı, Sınav Kaygısı ve Sosyal Beceri Düzeyleri ile Sınav Performanslarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fitcher, J. (1990). *Sosyoloji Nedir? Çev.Nilgün Çelebi*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Gezer, E.D. (2010). *Farklı Spor Branşlarındaki Sporcuların Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Göde, O. ve Alkan, V. (1998). Denizli ortaöğretim kurumlarındaki sporcu öğrencilerin derslerindeki ve spor yaşantılarındaki başarılarının karşılaştırılması, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4: 14-21.
- Kalafat, T. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin Beden Memnuniyet Düzeyleri İle Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçük, V. ve Koç, H. (2003). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9: 436-447.

- Makar, E. (2016). *Spor Eğitimi Gören Öğrencilerin Sosyal Beceri, Fiziksel Benlik Algısı ve Fiziksel Aktivite Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Öztürk Akçalar S. (2007). *Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesinde Sporun Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Riggio, R.E. (1986). Assesment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649-660.
- Riggio, R.E., Tucker, J. ve Coffaro, D. (1989). Social skills and empathy. *Personality and Individual Differences*, 10 (1), 93-99.
- Segrin C. (2001). Social skills and negative life events: Testingthe deficit stress generation hypothesis. *Current Psycholog*; 1 (20): 19-35.
- Süt, M.A. (2014). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Spor Yapma Düzeylerine Göre Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Samsun.
- Şenol, E. (2015). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kahramanmaraş.
- Yıldırım, S. (2011). *Lisanslı Olarak Takım Sporü Ve Bireysel Spor Yapan İle Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yüksel, G. (1998). Sosyal beceri envanterinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (9), 39-48.